

José Saramago

**Assaig sobre
la ceguesa**

Traducció de **Núria Prats**

Navoia

Primera edició

Octubre de 2022

Publicat a Barcelona per Editorial Navona SLU

Navona Editorial és una marca registrada de Editorial Navona SLU

Aribau 153, 08036 Barcelona

navonaed.com

Direcció editorial Ernest Folch

Edició Xènia Pérez

Disseny gràfic Alex Velasco i Gerard Joan

Maquetació i correcció Digital Books

Paper tripa Oria Ivory

Tipografies Heldane i Studio Feixen Sans

Distribució a Espanya UDL Libros

ISBN 978-84-19311-14-6

Dipòsit Legal B 10782-2022

Impressió Romanyà-Valls, Capellades

Imprès a Espanya

Títol original *Ensaio sobre a cegueira*

© José Saramago, 1996

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició: Editorial Navona SLU, 2022

© de la traducció: Núria Prats, 1995

Navona dona suport al copyright i a la propietat intel·lectual. El copyright estimula la creativitat, produeix noves veus i crea una cultura dinàmica. Gràcies per confiar en Navona, comprar una edició legal i autoritzada i respectar les lleis del copyright, evitant reproduir, escanejar o distribuir parcialment o totalment qualsevol part d'aquest llibre sense el permís dels titulars. Amb la compra d'aquest llibre, ajudeu els autors i Navona a continuar publicant.

A Pilar
A la meva filla Violante

Si pots mirar, veu. Si pots veure, observa.

Livro dos Conselhos

El llum taronja es va il·luminar. Dos dels cotxes del davant van prémer l'accelerador abans que es posés vermell. Al semàfor de vianants va aparèixer la silueta de l'home verd. La gent que esperava va començar a creuar el carrer, trepitjant les franges blanques pintades a la capa negra de l'asfalt, no hi ha res que s'assembli menys a una zebra, però així en diuen d'aquest pas. Els conductors, impacients, amb el peu al pedal de l'embragatge, mantenien els cotxes en tensió, avançant, reculant, com cavalls nerviosos que senten prop seu voletejar el fuet. Els vianants ja han acabat de passar, però el llum que ha de donar via lliure als cotxes encara trigarà uns quants segons. Hi ha qui afirma que aquesta espera, aparentment insignificant, si la multipliquéssim pels milers de semàfors que hi ha a la ciutat i pels canvis successius dels tres colors de cadascun, és una de les causes principals de les congestions circulatòries, o embussos, si volem utilitzar el terme més comú.

Per fi es va posar verd, els cotxes van arrencar brusca-ment, però de seguida es va veure que no tots ho havien aconseguit. El primer del carril del mig està parat, deu tenir algun problema mecànic, potser li ha saltat el cable de l'accelerador, o se li ha encallat la palanca del canvi de marxes, o té una avaria en el sistema hidràulic, o els frens clavats, o una falla en el circuit elèctric, si no és que, simplement, s'ha quedat sense benzina, no seria la primera vegada que passa. Els nous grups de vianants que s'han anat formant a les voreres veuen com el

conductor del cotxe parat braceja darrere el parabrisa, mentre els cotxes del darrere no paren de tocar frenèticament el clàxon. Alguns conductors ja han saltat a la calçada disposats a empènyer el cotxe avariats cap a algun lloc que no molesti, piquen furiosos contra els vidres tancats, l'home que hi ha a dins gira el cap cap a ells, ara cap a una banda, ara cap a l'altra, crida alguna cosa, pels moviments de la boca s'endevina que repeteix una paraula, una no, dues, i és realment així, ho constatem quan algú, a la fi, aconsegueix obrir una porta, Estic cec.

Ningú no ho diria. Pel que es pot veure a primera vista, els ulls de l'home semblen sans, l'iris es mostra net, lluminós, l'escleròtica ben blanca i compacta, com la porcellana. La resta, o sigui, les parpelles obertes de bat a bat, la pell de la cara crispada, les celles de cop i volta esborrifades, tot això, qualsevol ho podria comprovar, es descompon per l'angoixa. En un moviment ràpid, el que estava a la vista va desaparèixer darrere les mans closes de l'home, com si volgués retenir a l'interior del seu cervell l'última imatge registrada, un llum vermell, rodó, un semàfor. Estic cec, estic cec, repetia desesperadament mentre l'ajudaven a sortir del cotxe, i les llàgrimes li feien brillar encara més aquells ulls que ell deia que estaven morts. Passarà, ja veurà com això passa de seguida, deuen ser els nervis, va dir una dona. El semàfor havia canviat novament de color, alguns vianants curiosos s'havien apropat al grup, i els conductors de més enrere, que no sabien què passava, protestaven pel que creien que era un accident de trànsit normal i corrent, un llum trencat, un para-xocs abonyegat, res d'important que justificués aquella confusió, Aviseu la policia, cridaven, traieu aquest trasto

d'aquí. El cec implorava, Si us plau, que algú em porti a casa. La dona que havia parlat de nervis era de l'opinió de cridar una ambulància, de portar aquell pobre home a l'hospital, però el cec deia que no, que no n'hi havia per tant, només volia que l'acompanyessin fins a la porta de l'edifici on vivia, És molt a prop d'aquí, em farien un gran favor. I el cotxe, va preguntar una veu. Una altra veu va respondre, La clau és al contacte, el podem posar a la vorera. No cal, va intervenir una tercera veu, ja em faig càrrec jo del cotxe i porto aquest senyor a casa seva. Es van sentir murmuris d'aprovació. El cec va notar que l'agafaven pel braç, Vingui, vingui amb mi, li deia la mateixa veu. El van ajudar a asseure's al seient del costat del conductor, li van posar el cinturó de seguretat, No m'hi veig, no m'hi veig, murmurava entre plors, On viu, li va demanar l'altre. Algunes cares tafaneres espiaven per les finestres del cotxe, golafres de novetat. El cec va aixecar les mans a l'alçada dels ulls, les va moure, Res, és com si estigués enmig d'un núvol de boira, com si hagués caigut en un mar de llet, Però la ceguesa no és així, va dir l'altre, diuen que la ceguesa és negra, Doncs jo ho veig tot blanc, Potser aquella dona tenia raó, potser són els nervis, els nervis són el diable, No sé què són, l'únic que sé és que això és una desgràcia, sí, una desgràcia, Au, va, digui'm on viu, i mentrestant es va sentir el motor que es posava en marxa. Balbucejant, com si la falta de visió li hagués debilitat la memòria, el cec va donar una adreça, després va dir, No sé com li podré agrair tot això, i l'altre va respondre, I ara, però si no és res, avui per vostè, demà per mi, no se sap mai què ens espera, Té raó, qui m'havia de dir, aquest matí quan he sortit de casa, que em passaria una desgràcia així. Li va estranyar que continuessin parats,

Per què no avancem, va preguntar, El semàfor està vermell, va respondre l'altre, Ah, va fer el cec, i es va posar a plorar novament. A partir d'ara deixaria de saber quan un semàfor es posava vermell.

Tal com el cec havia dit, casa seva quedava molt a prop, la vorera era plena de cotxes aparcats, no hi havia ni un lloc lliure, per això es van veure obligats a buscar aparcament en un dels carrers transversals. Tenint en compte que aquelles voreres eren molt estretes i que, un cop aparcats, la porta del seient del costat del conductor quedaria a poc més d'un pam de la paret, el cec va baixar del cotxe abans que l'altre fes la maniobra, per no haver de passar per l'angúnia d'arrossegar-se a les palpentos d'un seient a l'altre, amb el canvi de marxes i el volant pel mig dificultant-li la sortida. Un cop a fora, desemparat, sentint que el terra se li ensorrava sota els peus, va intentar contenir l'aflicció que li oprimia la gola. No parava de moure les mans davant seu, nerviosament, com si estigués nedant en el que ell havia denominat un mar de llet, i ja estava a punt d'obrir la boca per fer un crit de socors quan la mà de l'altre li va tocar lleument el braç, Tranquil·litzi's, soc aquí, l'acompanyaré. Es van posar a caminar molt a poc a poc, el cec arrossegava els peus per por de caure, això el feia ensopegar amb les irregularitats del terra, Pacència que ja arribem, murmurava l'altre, i una mica més endavant va preguntar, Hi ha algú a casa seva amb qui el pugui deixar, el cec va respondre, No ho sé, la meua dona encara no deu haver tornat de la feina, soc jo que avui he pogut sortir una mica abans, i va i em passa això, Veurà com no serà res, no he sentit mai a dir que algú es pugui quedar cec així de cop i volta, Jo que estava tan orgullós de no portar ulleres, de no haver-ne

necessitat mai, Doncs ja ho veu. Van arribar a la porta de l'edifici, dues veïnes van mirar l'escena encuriosides, un home portant el veí pel braç, però a cap de les dues no se li va ocórrer preguntar, Li ha entrat res als ulls, no, no se'ls va ocórrer, tampoc ell els hauria pogut respondre, Sí, m'hi ha entrat un mar de llet. Ja a dins de la porteria el cec va dir, Moltes gràcies i perdoni les molèsties, crec que ara ja em puc espavilar sol, De cap manera, l'acompanyaré fins a dalt, si el deixo aquí no em quedaré tranquil. Van entrar amb dificultat a l'estret ascensor, A quin pis viu, Al tercer, no sap com l'hi agraeixo, No cal que m'agraeixi res, avui per vostè, Sí, té raó, i demà per vostè. L'ascensor es va aturar, van sortir al replà, Vol que l'ajudi a obrir la porta, Gràcies, això em sembla que ho puc fer jo. Es va treure de la butxaca un petit manyoc de claus, en va resseguir les dents amb les mans, una per una, Deu ser aquesta, va dir, i palpant el pany amb les puntes dels dits de la mà esquerra va provar d'obrir la porta, No, no és aquesta, Deixi'm veure a mi, l'ajudaré. La porta es va obrir a la tercera temptativa. Llavors el cec va preguntar cap endins, Hi ha algú. No va respondre ningú, i ell, Ho veu, encara no ha tornat. Allargant els braços endavant, a les palpentes, va entrar al passadís, i després es va girar amb molt de compte cap on calculava que devia ser l'altre, No sé com li agrairé tot el que està fent per mi, va dir, M'he limitat a complir el meu deure, es va justificar el bon samarità, no cal que m'ho agraeixi, i va afegir, Vol que l'ajudi a acomodar-se, que li faci companyia mentre no arriba la seva dona. De sobte, al cec li va semblar sospitosos el zel d'aquell home, evidentment no deixaria entrar a casa un desconegut que, al cap i a la fi, podria estar tramant, en aquell precís moment, la manera de reduir, lligar i emmordassar un

pobre cec indefens per després fer-se amb tot el que trobés de valor a la casa. No cal, no es molesti, va dir, estic bé, i mentre tancava lentament la porta anava repetint, No cal, no cal.

Va sospirar alleugerit quan, per fi, va sentir el soroll de l'ascensor que baixava. En un gest maquinal, oblidant l'estat en què es trobava, va posar l'ull a l'espiera de la porta per mirar a fora. Era com si, a l'altra banda, hi hagués una paret completament blanca. Sentia el contacte metàl·lic de l'espiall a l'arc de les celles, les pestanyes li fregaven la lent minúscula, tanmateix no veia res, una blancor inescrutable ho cobria tot. Sabia que era a casa seva, la reconeixia per l'olor, per l'atmosfera, pel silenci, distingia els mobles i els objectes només tocant-los, passant-hi suaument els dits per sobre, però alhora era com si tot allò es diluís en una mena d'estranya dimensió, sense direccions ni referències, sense nord ni sud, sense baix ni dalt. Com probablement tothom ha fet algun cop, de jove a vegades jugava a I si jo fos cec, i havia arribat a la conclusió, després d'estar-se cinc minuts amb els ulls tancats, que la ceguesa, sens dubte una desgràcia terrible, podia tanmateix arribar a ser relativament suportable si la víctima d'aquesta infelicitat havia conservat un record suficient, no tan sols dels colors, sinó també de les formes i dels plans, de les superfícies i dels contorns, això suposant, per descomptat, que no fos una ceguesa de naixement. Fins i tot havia arribat a pensar que la foscor en què vivien els cecs no era sinó una simple absència de llum, que el que anomenem ceguesa era una cosa que es limitava a cobrir l'aparença dels éssers i les coses, però que els deixava intactes darrere del seu vel negre. Ara, en canvi, ell estava submergit en una blancor tan lluminosa, tan total, que devorava, més que no pas absorbia, no

solament els colors sinó també les coses i els éssers, fent-los, així, doblement invisibles.

En anar cap a la sala, i a pesar de la prudent lentitud amb què avançava, fent lliscar per la paret la seva mà vacil·lant, va tirar a terra un gerro de vidre amb flors que no s'esperava que fos allí. O no el recordava, o potser la seva dona l'hi havia deixat abans d'anar-se'n a la feina amb la intenció de col·locar-lo després en un lloc adequat. Es va ajupir per sospesar la gravetat de l'accident i va comprovar que l'aigua s'escampava ja pel terra encerat. En anar per recollir les flors no va pensar en els vidres trencats, un trosset allargat, finíssim, se li va clavar en un dit, i es va posar a ploriquejar novament, de dolor, d'abandó, com un nen, cec de blancor enmig d'una casa que, amb l'arribada del capvespre, començava a fosquejar. Sense deixar anar les flors, notant que la sang li regalimava per la mà, es va retòrcer sobre ell mateix per agafar el mocador de la butxaca de l'altra banda, i, com va poder, es va embolicar el dit. Després, palpejant, ensopgant, vorejant els mobles, caminant amb cautela per no entrebancar-se amb les catifes, va aconseguir arribar al sofà on ell i la seva dona miraven la televisió. S'hi va asseure, es va posar les flors a la falda, i amb molt de compte va desenrotllar el mocador. La sang, enganxosa al tacte, el va inquietar, va pensar que era perquè no la podia veure, la seva pròpia sang s'havia convertit en una viscositat sense color, en una cosa que en certa manera li era aliena però tanmateix li pertanyia, com una autoamenaça contra ell mateix. Molt a poc a poc, palpant delicadament el tall amb la mà bona, va trobar el trosset de vidre, agut com una espasa minúscula, i, fent pinça amb les ungles del polze i de l'índex, va aconseguir extreure'l sencer. Va tornar a embolicar el dit

ferit amb el mocador, el va estrènyer fort per estroncar la sang, i, rendit, exhaust, va reclinar el cap sobre el sofà. Un minut després, per un d'aquells no rars desistiments del cos, que tria, per abandonar-se, certs moments d'angoixa o de desesperació, però que de fet, si es regís exclusivament per la lògica, estaria amb tots els seus nervis completament crispats i alterats, li va venir una mena de lassitud, més somnolència que no pas son autèntic, però tan pesada com un son profund. Immediatament va somiar que jugava a I si jo fos cec, somiava que tancava i obria els ulls moltes vegades, i que cada vegada, com si retornés d'un viatge, l'esperaven, fermes i inalterades, totes les formes i tots els colors, el món tal com el coneixia. Darrere d'aquesta certesa tranquil·litzadora, però, notava que el rosegava sordament un dubte, potser es tractava d'un somni enganyador, un somni del qual tard o d'hora hauria de despertar, però sense saber, en aquell moment, quina realitat l'esperaria. Després, si és que aquesta paraula té cap sentit aplicada a un moment de defallença que ha durat poc més d'uns instants, i ja en l'estat de mitja vigília que prepara el despertar, va pensar seriosament que no estava bé mantenir-se en una indecisió semblant, em desperto, no em desperto, em desperto, no em desperto, sempre arriba el moment en què no queda altre remei que arriscar-se, Què faig, aquí, amb aquestes flors a la falda i els ulls tancats, com si em fes por obrir-los, Què fas aquí, dormint, amb aquestes flors a la falda, li preguntava la seva dona.

Sense esperar resposta, la dona es va posar a recollir ostensiblement els trossos del gerro trencat i a eixugar el terra de fusta, mentre no parava de remugar, amb una irritació que no intentava dissimular, Ja ho podies haver fet tu, en lloc de

posar-te a dormir al sofà com si no en tinguessis cap culpa. Ell no deia res, protegia els ulls darrere les parpelles fortament premudes, de sobte el va assaltar un pensament, I si obro els ulls i m'hi veig, es preguntava, dominat per una ansiosa esperança. La dona s'hi va acostar, va veure el mocador tacat de sang, automàticament li va passar l'enrabiada, Ai, pobre, com t'ho has fet, li va preguntar compassiva mentre li desfeia l'embenatge improvisat. Llavors, ell va desitjar amb tota la seva ànima veure la dona agenollada davant seu, allà, com sabia que ella estava, però finalment, convençut que no la veuria, va obrir els ulls, Ja era hora, dormilega, va dir ella, somrient. Es va fer un silenci i a continuació ell va dir, Estic cec, no et veig. La dona es va empipar, Deixa't de bromes estúpides, hi ha coses amb les quals no es pot jugar, Ja ho voldria, jo, que fos una broma, però la veritat és que estic cec, no veig res, Si us plau, no m'espantis, mira'm, aquí, soc aquí, el llum està encès, Sé que ets aquí, et sento, et toco, ja suposo que has encès el llum, però jo estic cec. Ella es va posar a plorar, el va agafar, No és veritat, digue'm que no és veritat. Les flors havien caigut a terra, sota el mocador tacat el dit ferit continuava sagnant, i ell, com si amb altres paraules volgués dir De dos mals, el menor, va murmurar, Ho veig tot blanc, i va deixar anar un somriure trist. La dona es va asseure al seu costat, el va abraçar fort, el va besar suaument al front, a la cara, també li va besar delicadament els ulls, Ja veuràs com no serà res, tu no estaves malalt, ningú no es pot quedar cec així, de cop i volta, Ves a saber, Explica'm com ha sigut, què has sentit, quan, on, no, encara no, espera, la primera cosa que hem de fer és parlar amb un metge dels ulls, en coneixes cap, No, ni tu ni jo no portem ulleres, I si anéssim a l'hospital, Per als ulls que no

veuen absolutament res no hi deu haver servei d'urgències, Tens raó, el millor és anar directament al metge, en buscaré un a la guia telefònica, un que tingui la consulta a prop de casa. Es va aixecar i encara va preguntar, Has notat alguna diferència, Cap, va dir ell, Atenció, ara apagaré el llum, digues, ara, Res, Res, què, Res, que veig sempre el mateix blanc, és com si no existís la nit.

Sentia com la dona passava ràpidament les pàgines de la guia de telèfons, com intentava contenir els sanglots, com sospirava, finalment ella va dir, Aquest ens pot servir, tant de bo ens atengui. Va marcar un número, va preguntar si era el consultori, si el metge hi era, si hi podia parlar, No, no, el metge no em coneix, es tracta d'un cas molt urgent, sí, si us plau, ja l'entenc, doncs llavors l'hi explico a vostè, però faci'm el favor de passar immediatament l'encàrrec al metge, el cas és que el meu marit s'ha quedat cec de cop i volta, sí, sí, tal com ho sent, de cop i volta, no, no és pacient seu, el meu marit no porta ulleres, no n'ha portat mai, sí, tenia la vista perfecta, com jo, jo també hi veig molt bé, ah, doncs moltes gràcies, ja m'espero, sí, m'espero, Doctor, sí, de cop i volta, diu que ho veu tot blanc, no sé com ha anat, no he tingut temps de preguntar-l'hi, acabo d'arribar a casa i me l'he trobat així, vol que l'hi preguntí, ah, no sap com l'hi agraeixo, doctor, venim de seguida, de seguida. El cec es va aixecar, Espera, va dir la dona, Deixa que primer et curi el dit, va desaparèixer un moment i va tornar amb una ampolla d'aigua oxigenada, un flascó de mercurocrom, cotó i una capseta de tirites. Mentre el curava, ella li va preguntar, On has deixat el cotxe, i de sobte, Però tu, tal com estàs, no deus haver pogut conduir, o ja eres a casa quan,

No, era al carrer, parat en un semàfor vermell, algú ha tingut l'amabilitat d'acompanyar-me a casa, el cotxe és a l'altre carrer, Doncs baixem, mentre jo vaig a buscar el cotxe tu em pots esperar a la porteria, on són les claus, No ho sé, no me les ha tornat, Qui, no te les ha tornat, L'home que m'ha portat fins a casa, era un home, Les deu haver deixat per aquí, a veure, És inútil que les busquis, no ha entrat a casa, Però en algun lloc deuen ser, no, El més probable és que no hi hagi pensat, que se les hagi endut sense adonar-se'n, No-més faltava això, Agafa les teves, després veurem què fem, D'acord, anem, dona'm la mà. El cec va dir, Si m'he de quedar així per sempre, em mato, Si us plau, no diguis bestieses, per desgràcies, ja en tenim prou amb aquesta, Qui està cec soc jo, tu no pots saber què és això, El metge et curarà, ja ho veuràs, Ja ho veuré.

Van baixar. Al vestíbul de l'entrada, la dona va encendre el llum i va xiuxiuejar a l'orella del marit, Espera'm aquí, si ve cap veí li parles amb naturalitat, li dius que m'estàs esperant, per l'aspecte ningú no es pot imaginar que no hi veus, no tenim per què donar explicacions de res a ningú, D'acord, però no triguïs. La dona va sortir corrents. No va entrar ni sortir cap veí. Per experiència, el cec sabia que el llum de l'escala estava encès quan sonava el mecanisme del comptador automàtic, per això anava prement l'interruptor cada cop que es feia el silenci. El llum, aquest llum, per a ell, s'havia transformat en soroll. No entenia per què la dona trigava tant, el carrer era allí mateix, a uns vuitanta, cent metres, Si triguem gaire, el metge se n'anirà, va pensar. No va poder evitar un gest maquinal, el d'aixecar el braç esquerre i abaixar els ulls per veure l'hora. Va serrar els llavis

com si l'hagués traspassat un dolor sobtat, i va agrair a la sort que en aquell precís moment no aparegués cap veí, ja que, allà mateix, a la primera paraula que li haguessin dit, s'hauria desfet en llàgrimes. Un cotxe es va aturar al carrer, Per fi, va pensar, però li va estranyar el soroll del motor, És un dièsel, això és un taxi, es va dir, i va prémer novament l'interruptor. La dona va entrar furibunda a la porteria, nerviosa, trastornada, El teu sant protector, la teva ànima caritativa, se'ns ha endut el cotxe, No pot ser, no el deus haver buscat bé, És clar que l'he buscat bé, jo sí, que hi veig, aquestes últimes paraules li van sortir sense voler, Has dit que el cotxe era al carrer del costat, va dir la dona per despistar, i no hi és, potser l'heu deixat en un altre carrer, No, no, ha estat en aquest carrer, n'estic segur, Doncs llavors ha desaparegut, Per tant, les claus, S'ha aprofitat del teu desconcert, de l'estat d'aflicció en què et trobaves, i ens ha robat el cotxe, Jo que per por no l'he deixat entrar ni a casa, si hagués acceptat que es quedés fins que tornessis, no hauria passat res, Au, anem, el taxi és a fora, Et juro que donaria un any de vida perquè aquest desgraciat també es quedés cec, No parlis tan alt, I tant de bo li robessin tot el que té, Potser encara apareixerà, Ah, és clar, demà vindrà a picar-nos a la porta per dir-nos que va ser un descuit, per demanar disculpes, per saber si estic millor.

Es van quedar en silenci fins a arribar al consultori. Ella intentava allunyar del pensament el robatori del cotxe, agafava tendrament les mans del marit, mentre que ell, amb el cap cot perquè el taxista no li pogués veure els ulls pel retrovisor, no parava de preguntar-se per què precisament a ell li havia de passar una desgràcia com aquella, Per què precisament a mi. Li arribaven a l'orella els sorolls del tràn-

sit, algun to de veu més alt quan el taxi parava, una cosa semblant al que ens passa quan, encara mig adormits, els sons exteriors comencen a traspasar el vel de la inconsciència que ens embolcalla, com un llençol blanc. Com un llençol blanc. Va capcinejar sospirant, la dona li va tocar lleument la cara, era una manera de dir-li, Tranquil, soc aquí, i ell va deixar caure el cap sobre l'espatlla d'ella, sense importar-li què pensaria el taxista, Si estiguessis com jo no podries conduir, va pensar infantilment, i, sense adonar-se de l'absurditat de l'enunciat, es va felicitar per, enmig de la desesperació, haver estat capaç de formular un raonament tan lògic. Quan va sortir del taxi, ajudat discretament per la dona, semblava tranquil, però just abans d'entrar al consultori, on per fi sabia la seva sort, li va preguntar en un murmurí estremidor, Com estaré quan surti d'aquí, i va brandar el cap com qui ja no espera res.

La dona va informar la secretària que era qui havia telefonat feia mitja hora per culpa del marit, ella els va fer passar en una saleta on altres persones també esperaven. Hi havia un vell amb una bena negra en un ull, un nen que semblava estràbic acompanyat d'una senyora que devia ser la seva mare, una noia amb ulleres fosques, dues persones més sense senyals particulars a la vista, però no hi havia cap cec, els cecs no van a l'oftalmòleg. La dona va guiar el marit fins a una cadira buida i, com que no hi havia cap altre seient, es va quedar dreta al seu costat, Haurem d'esperar, li va murmurar a l'orella. D'això ell ja se n'havia adonat, havia sentit veus dels qui esperaven, el que ara el preocupava eren altres coses, pensava que com més trigués el metge a examinar-lo, més profunda s'aniria fent la seva ceguesa, per

tant, més incurable seria, més incurable. Es va bellugar inquiet a la cadira, anava a manifestar a la dona les seves pors, però en aquell precís moment es va obrir la porta i la secretària va dir, Vostès, si us plau, ja poden passar, i, dirigint-se als altres malalts, És una ordre del doctor, el cas d'aquest senyor és molt urgent. La mare del nen estràbic va protestar, va dir que els torns són els torns, que ella havia arribat primer i que feia més d'una hora que esperava. Els altres malalts li van donar la raó en veu baixa, però cap d'ells, ni tan sols ella, van creure prudent insistir en la reclamació, no fos cas que el metge s'ho prengués malament i després els fes pagar la impertinència fent-los esperar encara més estona, no seria la primera vegada que passa. El vell de l'ull embenat va ser magnànim, Deixeu-lo passar, pobre home, està molt pitjor que tots nosaltres. Però això el cec no ho va arribar a sentir, ja era a dins del gabinet i la dona anava dient, Moltes gràcies, doctor, ha estat molt amable, el cas és que el meu marit, però va callar de seguida, en realitat ella no sabia què havia passat exactament, l'únic que sabia era que el marit estava cec i que els havien robat el cotxe. El metge va dir, Seguin, si us plau, ell mateix va ajudar el pacient a acomodar-se, i després, tocant-li la mà, es va dirigir directament a ell, Així doncs, expliqui'm què és el que li passa. El cec va explicar que era a dins del cotxe, que de sobte, mentre esperava que el semàfor es posés verd, havia deixat de veure-hi, que unes quantes persones havien corregut a ajudar-lo, que una dona gran, per la veu devia ser-ho, havia dit que allò podien ser els nervis, i que després un home l'havia portat a casa perquè ell no es podia valdre per si sol, Ho veig tot blanc, doctor. Del robatori del cotxe, no en va dir ni una sola paraula.

El metge li va preguntar, No li havia passat mai abans, vull dir, això mateix o una cosa semblant, Mai, doctor, ni tan sols porto ulleres, I em diu que ha estat de cop i volta, Sí, doctor, Com un llum que s'apaga, Més aviat com un llum que s'encén, Aquests últims dies, ha notat alguna cosa diferent a la vista, No, doctor, Hi ha, o hi ha hagut, en la seva família, algun cas de ceguesa, Entre els parents que conec o entre els que he sentit anomenar, cap ni un, Té diabetis, No, doctor, I sífilis, Tampoc, doctor, Hipertensió arterial o intracraniana, Intracraniana, no ho sé, de l'altra segur que no, a l'empresa on treballa ens en fan revisions periòdiques, S'ha donat algun cop violent al cap, avui o ahir, No, doctor, Quants anys té, Trenta-vuit, Doncs som-hi, anem a veure aquests ulls. El cec els va obrir tant com va poder, per facilitar-ne l'examen, però el doctor el va agafar pel braç i el va fer seure darrere d'un aparell que algú amb molta imaginació podria comparar amb un nou model de confessorari, on els ulls substituïen les paraules i el confessor mirava directament a l'interior de l'ànima del pecador, Repengi la barbata aquí, va dir el doctor, mantingui els ulls ben oberts i no es mogui. La dona es va apropar al marit, li va posar una mà a l'espatlla i li va dir, No serà res. El metge va apujar i abaixar el sistema binocular que tenia al seu cantó, va fer girar cargols finíssims, i va començar l'examen. No va trobar res a la còrnia, res a l'escleròtica, res a l'iris, res a la retina, res al cristal·lí, res a la màcula lútia, res al nervi òptic, res enlloc. Es va separar de l'aparell, es va fregar els ulls, a continuació va recomençar l'examen des del principi, sense dir res, quan va haver acabat per segona vegada, la seva expressió era de perplexitat, No li veig cap lesió, els seus ulls estan perfectament bé. La dona va ajuntar les mans en un

gest d'alegria i va exclamar, Ja t'ho deia, ja t'ho deia que no seria res. Sense fer-li cas, el cec va preguntar, Puc treure la barbata d'aquí, doctor, És clar, perdoni, Llavors, si segons el que diu els meus ulls estan perfectes, com és que estic cec, De moment encara no l'hi sé dir, haurem de fer exàmens més minuciosos, anàlisis, ecografia, encefalograma, Creu que pot tenir a veure amb el cervell, És una possibilitat, però no ho crec, I tanmateix afirma que no detecta cap anomalia en els meus ulls, Exactament, Doncs no ho entenc, El que vull dir és que si efectivament està cec, la seva ceguesa, de moment, és inexplicable, Dubta que estigui cec, I ara, el problema està en la raresa del cas, mai en la meua vida de doctor no he vist un cas semblant, fins i tot m'atreveria a dir que no s'ha donat mai en la història de l'oftalmologia, Creu que em puc curar, En principi, tenint en compte que no li he trobat lesions de cap mena ni malformacions congènites, la meua resposta hauria de ser afirmativa, Però pel que sembla, no ho és, Només per prudència, només perquè no li vull donar falses esperances, L'entenc, És així, I he de seguir algun tractament, he de prendre alguna medicina, De moment no li puc receptar res, seria receptar a cegues, És una expressió molt adequada, va observar el cec. El metge va fer com si no ho hagués sentit, es va aixecar del tamboret giratori en el qual havia segut per fer l'examen i, dempeus, va escriure en un full de receptes els exàmens i les anàlisis que considerava oportuns. Va allargar el paper a la dona, Aquí té, torni amb el seu marit un cop tinguin tots els resultats, si mentrestant hi hagués algun canvi en el seu estat, no dubtin a telefonar-me, Quant és, doctor, Es paga a la sortida, a la secretària. Els va acompanyar fins a la porta, va balbucejar una frase encoratjadora, del tipus, Tot

anirà bé, ja ho veureu, l'important és no desesperar-se, i, quan es va quedar novament sol, es va ficar al petit lavabo annex, es va mirar al mirall durant més d'un minut i va murmurar, Què deu ser. Després va tornar al gabinet, va cridar la secretària, Que passi el següent.

Aquella nit, el cec va somiar que estava cec.